

Rozdział 6

Państwowe fundusze celowe

Zgodnie z art. 5 pkt 3) ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 155, poz. 1014 z późn. zm.) do sektora finansów publicznych zalicza się fundusze celowe.

W myśl przepisów ww. ustawy funduszem celowym jest fundusz ustawowo powołany przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. przed dniem 1 stycznia 1999 r.), którego przychody pochodzą z dochodów publicznych, a wydatki przeznaczone są na realizację zadań wyodrębnionych z budżetu państwa.

Wśród istniejących funduszy celowych można wyróżnić 2 grupy:

1) wykorzystujące w swej działalności tylko celowo gromadzone środki; są to:

- Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- Fundusz Administracyjny KRUS,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Państwowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,
- Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych,
- Fundusz Twórczości.

W 2002 r. łączne przychody tych funduszy wyniosły 3.248.775 tys. zł, tj. 2,5% ogółu przychodów. Natomiast wydatki wyniosły 2.840.457 tys. zł co stanowi 2,1% wydatków wszystkich funduszy.

2) wspomagane dodatkowo przez dotację z budżetu państwa:

- Fundusz Ubezpieczeń Społecznych,
- Fundusz Emerytalno-Rentowy KRUS,
- Fundusz Prewencji i Rehabilitacji,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Kombatantów,
- Fundusz Alimentacyjny.

W 2002 r. łączne przychody tych funduszy wyniosły 126.299.944 tys. zł, tj. 97,6% ogółu przychodów, w tym 47.443.877 tys. zł pochodziło z dotacji z budżetu państwa. Natomiast wydatki tych funduszy wyniosły 130.680.546 tys. zł, co oznacza, że w 2002 r. na sfinansowanie wydatków wykorzystano środki zgromadzone w latach poprzednich oraz kredyty komercyjne.

W latach 1999-2002 nie uległa zmianie liczba funduszy celowych.

W 2002 r. łączne przychody funduszy celowych stanowiły 16,8% PKB (129.198.169 tys. zł). W roku 2001 był to udział na poziomie 16,4% PKB (123.314.489 tys. zł).

W roku 2002 udział dotacji z budżetu w przychodach państwowych funduszy celowych wyniósł 36,7%, wobec 32,5% w roku 2001.

Wydatki funduszu celowego mogą być dokonywane w ramach posiadanych środków finansowych obejmujących bieżące przychody, w tym dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego i pozostałości środków z okresów poprzednich. W roku 2002 wydatki funduszy wyniosły 133.170.453 tys. zł, tj. 17,2% PKB, a w 2001 r. 127.312.678 tys. zł, tj. 17,6% PKB.

Szczegółowe informacje o przychodach i wydatkach poszczególnych funduszy przedstawia poniższa tabela.

w tys. zł				
Lp.	Wyszczególnienie	Przychody	w tym dotacja z budżetu	Wydatki
1	2	3	4	5
1	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	99.013.167	26.987.896	102.776.062
2	Fundusz Emerytalno-Rentowy KRUS	16.406.048	15.389.955	16.402.309
3	Fundusz Prewencji i Rehabilitacji	30.658	27.000	30.967
4	Fundusz Administracyjny	461.460	-	460.973
5	Fundusz Pracy	9.275.993	3.634.600	9.807.043
6	Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	124.444	-	27.604
7	Państwowy Fundusz Kombatanów	88.093	88.005	171.349
8	Fundusz Alimentacyjny	1.485.985	1.316.421	1.492.816
9	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	1.632.460	-	1.420.913
10	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	843.323	-	730.225
11	Państwowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	168.132	-	182.148
12	Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	18.495	-	17.995
13	Fundusz Promocji Twórczości	461	-	699
Razem¹		129.198.169	47.443.877	133.170.453

1 – Po wyeliminowaniu przepływów między funduszami.

6.1. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych utworzony został ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie posiada on osobowości prawnej, a dysponentem jego środków jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Celem działania Funduszu jest realizacja zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych, a podstawowymi źródłami przychodów składki na ubezpieczenia społeczne i dotacje z budżetu państwa. Wypłatę świadczeń finansowanych z FUS gwarantuje państwo.

Zgodnie z zasadami wprowadzonej z dniem 1 stycznia 1999 r. reformy ubezpieczeń społecznych, dotychczasowa jedna składka na ubezpieczenie społeczne została podzielona w zależności od ryzyka ubezpieczeniowego na odrębne składki na ubezpieczenie: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe. Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe opłacane są w równych częściach przez pracowników i pracodawców. Składkę na ubezpieczenie chorobowe opłacają pracownicy, a składkę na ubezpieczenie wypadkowe – pracodawcy.

Część składki na ubezpieczenie emerytalne odprowadzana jest do otwartych funduszy emerytalnych, stanowiących drugi, kapitałowy filar ubezpieczeń społecznych z tym, że dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1968 r. przystąpienie do OFE było obowiązkowe, a dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. – dobrowolne. Za osoby urodzone przed 1 stycznia 1949 r. składka na fundusz emerytalny jest w całości odprowadzana do FUS.

Podstawa naliczania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe ograniczona została do trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Od 1 stycznia 1999 r. został zlikwidowany dotychczasowy FUS a powołany „nowy” FUS, będący państwowym funduszem celowym, w ramach którego wyodrębnia się m.in. fundusze odpowiadające określonym ryzykom ubezpieczeniowym, zgodnie z podziałem składki, a więc: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy.

Rok 2002 r. był czwartym rokiem funkcjonowania zreformowanego systemu.

W planie finansowym FUS na 2002 r. przychody ze składek ustalono w wysokości:

- przypis składek - 72.116.186 tys. zł,
- wpływy składek - 70.427.477 tys. zł,

co oznacza wskaźnik ściągальności składek na poziomie 97,7%.

Równocześnie zaplanowano, że do otwartych funduszy emerytalnych ZUS przekaże składki w wysokości 11.545.898 tys. zł.

Z danych sprawozdawczych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że w 2002 r. przypis składek na ubezpieczenie społeczne wyniósł 69.987.127 tys. zł i był o 2.129.059 tys. zł (o 3%) niższy od ustalonego. Tak znaczna różnica pomiędzy przypisem planowanym a wykonanym była spowodowana rzeczywistym kształtowaniem się wskaźników makroekonomicznych w 2002 r. (średnioroczna inflacja, dynamika wynagrodzeń w gospodarce, poziom zatrudnienia), które stanowiły podstawę ustalenia przypisu w planie na 2002 r.

Wpływy ze składek zrealizowane zostały w kwocie 67.625.041 tys. zł i osiągnęły 96% planu, a więc były niższe o kwotę 2.802.436 tys. zł.

Wpływy ze składek w podziale na poszczególne fundusze ukształtowały się następująco:

- fundusz emerytalny - 31.477.382 tys. zł,
- fundusz rentowy - 28.859.193 tys. zł,
- fundusz chorobowy - 4.954.261 tys. zł,
- fundusz wypadkowy - 2.334.205 tys. zł.

Zrealizowane wpływy ze składek stanowiły 71% dochodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i 96,6% należnych dochodów z tego tytułu (przypisu). Rzeczywisty wskaźnik ściągальności składek ukształtował się więc na poziomie niższym od przyjętego w ustawie budżetowej o 1,1 punktu procentowego. W porównaniu z 2001 r. wpływy ze składek spadły o 2,9%.

W ustawie budżetowej na 2002 r. dotacja z budżetu dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustalona została w kwocie 27.279.324 tys. zł.

Jednocześnie w trakcie wykonywania budżetu część środków z dotacji dla FUS w kwocie 291.428 tys. zł została zablokowana uchwałami nr 157/2002 i nr 163/2002 Zarządu ZUS z dnia 3 i 9 grudnia 2002 r. Następnie na podstawie Opinii nr 47 Komisji Finansów Publicznych do Ministra Finansów w sprawie utworzenia nowej rezerwy celowej, uchwalonej przez Komisję Sejmową na posiedzeniu w dniu 17 grudnia 2002 r., Minister Finansów zmniejszył dotację dla FUS o kwotę 291.428 tys. zł przenosząc te środki do nowej rezerwy celowej przeznaczonej głównie na sfinansowanie zobowiązań w części 73 - ZUS w innych podziałkach klasyfikacji budżetowej.

Po uwzględnieniu zmiany dokonanej decyzją Ministra Finansów, dotacja dla FUS kształtowała się na poziomie 26.987.896 tys. zł.

Prezes ZUS przekazał do Funduszu w 2002 r. dotację z budżetu w wysokości 27.090.737 tys. zł, tj. o 102.841 tys. zł więcej od kwoty dotacji przewidzianej w planie po zmianach po uwzględnieniu zmniejszenia dotacji dla FUS w wyniku decyzji Ministra Finansów podjętej na podstawie opinii nr 47 Komisji Finansów Publicznych. Nadmiernie pobrana przez FUS dotacja w kwocie 102.841 tys. zł została w 2003 r. zwrócona na dochody budżetu państwa.

Faktycznie zrealizowana w 2002 r. dotacja dla FUS wynosiła 26.987.896 tys. zł i stanowiła 100% planu po zmianach. Planowana dotacja na składki do OFE w wysokości 11.545.898 tys. zł została faktycznie zrealizowana w kwocie niższej od planowanej o 2.055.534 tys. zł, tj. w wysokości 9.490 364 tys. zł.

W ogólnej kwocie zrealizowanej w 2002 r. dotacji dla FUS, w wysokości 26.987.896 tys. zł, wyodrębnia się:

- dotację na sfinansowanie ubytku składek przekazanych do OFE - 9.490.364 tys. zł,
- dotację celową - 3.440.571 tys. zł,
- dotację uzupełniającą - 14.056.961 tys. zł.

Dotacja celowa w wysokości 3.440.571 tys. zł przeznaczona była na sfinansowanie wydatków na świadczenia pieniężne inne niż z ubezpieczenia społecznego, zlecone Zakładowi do wypłaty na mocy odrębnych przepisów (emerytury i renty oraz zasiłki pogrzebowe kombatanów, inwalidów wojennych i wojskowych, ryczałty energetyczne, dodatki kombatanckie, świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego, świadczenia dla żołnierzy – górników, świadczenia pieniężne dla osób deportowanych oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, deputaty węglowe oraz koszty obsługi wypłacanych świadczeń).

Łączne przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (według wpływów) wyniosły 95.301.304 tys. zł, tj. 97,3% kwoty planowanej. Nie zrealizowany plan dochodów dotyczył głównie niższych od planowanych wpływów ze składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 2.802.436 tys. zł.

Wydatki Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyniosły w 2002 r. 102.776.062 tys. zł (łącznie z nie ujętym w planie ustawy budżetowej odpisem aktualizującym należności Funduszu w wysokości 3.930.172 tys. zł, na który składa się kwota odpisu dotycząca należności -2.582.031 tys. zł i kwota odpisu dotycząca odsetek od należności nie zapłaconych w terminie - kwota 1.348.141 tys. zł). Wydatki Funduszu stanowiły 102,3% kwoty planowanej.

Podstawową pozycję wydatków Funduszu (85%) stanowią wypłaty emerytur i rent. Wydatki z tego tytułu wyniosły w 2002 r. 87.313.305 tys. zł. Zrealizowane wydatki na emerytury i renty były niższe od ustalonych w planie o kwotę 631.115 tys. zł. Niższe wykonanie planu wydatków na świadczenia emerytalno-rentowe wynika głównie z ukształtowania się na niższym poziomie przeciętnej miesięcznej liczby wypłaconych emerytur i rent. Planowano bowiem przeciętnie miesięcznie 7.221,7 tys. wypłat (bez zbiegów rolnych), natomiast faktyczna liczba wypłat ukształtowała się na poziomie 7.154,4 tys.

W stosunku do 2001 r. wydatki na emerytury i renty z FUS wzrosły o 3,8%. Wzrost tych wydatków wynika przede wszystkim ze skutków przechodzących waloryzacji w 2001 r. (112,7% od czerwca) oraz waloryzacji świadczeń w 2002 r., od czerwca, wskaźnikiem wynoszącym 100,5%. Należy ponadto pamiętać, że w wydatkach 2001 r. na świadczenia emerytalno-rentowe została ujęta wypłata jednorazowa za rok 2000.

Przeciętna emerytura i renta z FUS kształtowała się w 2002 r. na poziomie 999,77 zł (bez osób posiadających także prawo do emerytury lub renty rolnej, bez zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz bez świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych). W 2002 roku przeciętna emerytura i renta z FUS wzrosła nominalnie, w stosunku do 2001 r., o 7%, natomiast realnie o 5 %. Oznacza to realny wzrost znacznie powyżej poziomu przyjętego w ustawie budżetowej na rok 2002 (0,7%), przede wszystkim z powodu ukształtowania się wskaźnika średniorocznej inflacji na poziomie niższym (101,9%) od przyjętego w ustawie budżetowej (104,5%).

W roku 2002 liczba nowoprzyznanych świadczeń z FUS spadła, w porównaniu z 2001 r. o 1%, do poziomu 244,8 tys., przy czym:

- liczba emerytur wzrosła o 15,8% i wyniosła 108,5 tys.,
- liczba rent z tytułu niezdolności do pracy spadła o 17,1% do poziomu 71,2 tys.,
- liczba rent rodzinnych spadła o 3,8% osiągając poziom 65,1 tys.

Wydatki na emerytury i renty w podziale na fundusze kształtowały się następująco:

- fundusz emerytalny - 48.973.454 tys. zł,
- fundusz rentowy - 34.676.736 tys. zł,
- fundusz wypadkowy - 3.663.115 tys. zł.

Na zasiłki i pozostałe świadczenia w 2002 r. wydano 8.104.240 tys. zł (7,9% ogółu wydatków Funduszu). Wydatki na zasiłki i pozostałe świadczenia w relacji do planu były niższe o 3,9%, tj. o 324.967 tys. zł. W porównaniu do 2001 r. wydatki te były wyższe o 1,2%.

Na wydatkowaną z FUS, na zasiłki i pozostałe świadczenia, kwotę 8.104.240 tys. zł złożyła się wypłata:

- 1) zasiłków chorobowych - 3.437.352 tys. zł,
- 2) zasiłków macierzyńskich - 1.298.584 tys. zł,
- 3) zasiłków opiekuńczych - 156.931 tys. zł,
- 4) zasiłków pogrzebowych - 1.182.173 tys. zł,
- 5) dodatków kombatanckich - 398.340 tys. zł,
- 6) ryczałtów energetycznych - 529.876 tys. zł
- 7) świadczeń dla osób deportowanych i osadzonych w obozach pracy przymusowej - 205.502 tys. zł,
- 8) pozostałych świadczeń (jednorazowe odszkodowania powypadkowe, świadczenia rehabilitacyjne, deputaty węglowe itp.) - 895.482 tys. zł,

Pozostałe wydatki Funduszu stanowią:

- odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 2.784.710 tys. zł,
- koszty obsługi zaciągniętych kredytów oraz pożyczek z budżetu - 492.939 tys. zł,
- wydatki bieżące w kwocie 150.696 tys. zł, tym środki wydatkowane na prewencję rentową - 109.230 tys. zł.

W 2002 r. dokonano odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu składek oraz nienależnie pobranych świadczeń w wysokości 3.930.172 tys. zł, na które składają się :

- odpisy na należności główne w wysokości 2.582.031 tys. zł,
- odpisy na odsetki od należności głównych w wysokości 1.348.141 tys. zł.

Stan środków obrotowych Funduszu na koniec 2002 r. był ujemny i wyniósł (-17.885.843 tys. zł), w tym:

- środki pieniężne w kwocie 152.489 tys. zł,
- należności w kwocie 3.562.556 tys. zł,
- zobowiązania w kwocie 21.600.888 tys. zł.

Na zobowiązania FUS składają się m.in.:

- pożyczki z budżetu państwa z odsetkami - kwota 8.142.133 tys. zł,
- kredyty bankowe z odsetkami – kwota 2.395.662 tys. zł,

- szacunkowe zobowiązania wobec OFE z tytułu nieprzekazanych składek – 6.586.750 tys. zł,
- podatek dochodowy od świadczeń – 505.020 tys. zł,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne od świadczeń emerytalno-rentowych – 523.447 tys. zł.

6.2. Fundusz Emerytalno-Rentowy

Fundusz Emerytalno-Rentowy funkcjonuje na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Nie posiada on osobowości prawnej, a jego środkami dysponuje Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Zadaniem funduszu jest finansowanie świadczeń dla rolników z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego oraz ubezpieczeń zdrowotnych.

Przychodami tego funduszu są przede wszystkim:

- 1) składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe,
- 2) refundacja ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na pokrycie wydatków na świadczenia z innego ubezpieczenia społecznego,
- 3) dotacja z budżetu państwa:
 - na składki na ubezpieczenia zdrowotne rolników,
 - na wypłatę świadczeń, które są finansowane przez budżet państwa,
 - wynikająca z ustawowo zapisanej gwarancji państwa na wypłatę świadczeń finansowanych z funduszu emerytalno-rentowego (tzw. dotacja uzupełniająca).

Przychody Funduszu Emerytalno-Rentowego (według wpływów) wyniosły w 2002 r. 16.378.539 tys. zł, tj. 100,6% kwoty przewidzianej w ustawie budżetowej na 2002 rok (16.286.377 tys. zł).

Dotacja z budżetu stanowiła podstawową pozycję w dochodach Funduszu i wyniosła 15.389.955 tys. zł. Faktycznie zrealizowana w 2002 r. kwota dotacji dla Funduszu stanowiła blisko 100% planu dotacji według wysokości określonej w ustawie budżetowej (o 1.703 tys. zł mniej). Dotacja z budżetu stanowiła 94% dochodów funduszu.

W ogólnej kwocie dotacji dla Funduszu zrealizowanej w 2002 r., w wysokości 15.389.955 tys. zł, można wyodrębnić:

- dotację celową w wysokości - 2.229.235 tys. zł,
- dotację uzupełniającą w wysokości – 13.160.720 tys. zł.

Dotacja celowa przeznaczona była na:

- 1) opłacenie składek na ubezpieczenia zdrowotne rolników - 1.465.908 tys. zł,
- 2) wypłatę świadczeń dla kombatanów (renty, dodatki kombatanckie, ryczałty energetyczne, zasiłki pogrzebowe i odsetki za zwłokę) – 642.510 tys. zł,
- 3) inne świadczenia (dodatki dla żołnierzy-górników, dodatki dla osób deportowanych do pracy przymusowej na teren III Rzeszy i ZSRR) – 100.447 tys. zł,
- 4) koszty obsługi świadczeń zleconych do wypłaty - 20.370 tys. zł.

Wpływy ze składek od rolników na ubezpieczenie emerytalno-rentowe osiągnęły poziom 932.509 tys. zł i stanowiły 5,7% dochodów Funduszu. Były one wyższe o 75.722 tys. zł od ujętych w planie Funduszu (o 8,8%).

Wydatki Funduszu Emerytalno-Rentowego w 2002 r. ukształtowały się na poziomie 16.402.309 tys. zł i stanowiły 100,7% planu według ustawy budżetowej (o 120.932 tys. zł więcej). Przekroczenie planowanych wydatków wynikało z utworzenia odpisu aktualizującego należności w wysokości 450.781 tys. zł.

Główną pozycję w wydatkach Funduszu stanowiły emerytury i renty. Wydatki na ten cel wyniosły 13.395.120 tys. zł i stanowiły 81,7% wydatków ogółem Funduszu. Zrealizowane wydatki na emerytury i renty były niższe od ustalonych w planie o kwotę 201.554 tys. zł. Niższe wykonanie wydatków na świadczenia emerytalno-rentowe wynika m.in. z niższej liczby wypłaconych emerytur i rent. Planowano bowiem, przeciętnie miesięcznie, 1.804,9 tys. wypłat, a faktyczna liczba wypłaconych emerytur i rent rolnych wyniosła w 2002 r. 1.797,9 tys.

Świadczenia emerytalno-rentowe dla rolników były waloryzowane w 2002 r. w terminach waloryzacji emerytur i rent pracowniczych. Przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe (bez zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych) ukształtowało się na poziomie 591,38 zł, a po uwzględnieniu uprawnień do świadczeń rentowych z innych systemów ubezpieczeniowych przeciętna wysokość świadczenia emerytalno-rentowego rolników wyniosła 700,05 zł.

Na pozostałe świadczenia (zasiłki pogrzebowe po emerytach i rencistach, zasiłki pogrzebowe po ubezpieczonych i członkach ich rodzin, dodatki kombatanckie, ryczałty energetyczne, dodatki dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionych w kopalniach, odsetki za zwłokę) wydatkowano 729.121 tys. zł. Z kwoty tej przypada na wypłatę:

- zasiłków pogrzebowych rolnych – 273.123 tys. zł,
- dodatków kombatanckich - 144.674 tys. zł,

- ryczałtów energetycznych – 201.259 tys. zł,
- dodatków dla żołnierzy-górników – 19.279 tys. zł,
- dodatków dla osób deportowanych do pracy przymusowej – 81.168 tys. zł,
- pozostałych świadczeń – 9.618 tys. zł.

Wydatki bieżące Funduszu wyniosły 370.920 tys. zł, z tego:

- odpis na fundusz administracyjny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – 350.550 tys. zł, tj. w wysokości przyjętej w ustawie budżetowej,
- koszty obsługi świadczeń zleconych do wypłaty - 20.370 tys. zł.

Kwota składek na ubezpieczenie zdrowotne za rolników i ich domowników, które zgodnie z ustawą o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym finansowane są z dotacji budżetowej, wyniosła w 2002 r. 1.456.367 tys. zł, co stanowi 96,1% planu.

Stan środków obrotowych Funduszu na koniec 2002 r. wyniósł 419.887 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne w kwocie 442.112 tys. zł;
- należności w kwocie 238.884 tys. zł, obejmujące głównie należności od rolników z tytułu nieuregulowanych składek;
- zobowiązania w kwocie 525.577 tys. zł, będące głównie zobowiązaniem wobec budżetu z tytułu zaliczkowej dotacji ze środków roku następnego (272 mln zł) i podatku dochodowego od osób fizycznych oraz wobec Kas Chorych z tytułu składki na ubezpieczenie zdrowotne należnej za grudzień 2002 r. a przekazanej do Kas Chorych do 15 stycznia 2003 r.

6.3. Fundusz Prewencji i Rehabilitacji

Zgodnie z ustawą z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników Fundusz Prewencji i Rehabilitacji jest przeznaczony na finansowanie:

- działalności KRUS na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym,
- zadań na rzecz pomocy ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia wykazującym niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym albo zagrożonym taką niezdolnością, w korzystaniu z różnych form rehabilitacji.

Fundusz ten tworzy się z odpisów od Funduszu Składowego w wysokości 1% planowanych wydatków oraz dotacji budżetowej. Fundusz Prewencji nie posiada osobowości

prawnej, a dysponentem jego środków jest Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym, obejmującą w szczególności:

- analizowanie przyczyn tych wypadków i chorób,
- prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz postępowania w razie wypadku przy pracy rolniczej,
- upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi,
- podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Kasa podejmuje działania na rzecz pomocy ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia, wykazującym długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym albo zagrożonym taką niezdolnością, w korzystaniu z różnych form rehabilitacji oraz przyuczenia do innego zawodu lub przekwalifikowania. Kasa może również udzielać pomocy ubezpieczonym w rehabilitacji członków ich rodzin.

Przychody Funduszu w okresie 2002 r. wyniosły 30.658 tys. zł (bez kwoty 1.195 tys. zł dotyczącej amortyzacji), co stanowi 100,4% wielkości przewidzianej w ustawie budżetowej na 2002 r. Podstawową pozycję tych dochodów (88,1%) stanowi dotacja z budżetu państwa, która w tym okresie wyniosła 27.000 tys. zł, tj. 100% wielkości planowanej na 2002 r.

Wydatki Funduszu wyniosły w 2002 r. 30.967 tys. zł (bez kosztów amortyzacji w kwocie 1.195 tys. zł), co stanowi 97,8% wielkości przewidzianej w planie po zmianach. Największą pozycję wydatków (97,4%) stanowią wydatki bieżące, które w 2002 r. ukształtowały się na poziomie 30.169 tys. zł (97,7% planu), zaś 65,9% wydatków bieżących stanowią zakupy materiałów i usług - wydatki na ten cel wyniosły w 2002 r. 19.895 tys. zł.

Wydatki inwestycyjne wyniosły w 2002 r. 798 tys. zł i stanowiły 2,6% wydatków ogółem Funduszu.

6.4. Fundusz Administracyjny

Fundusz Administracyjny funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Nie posiada on osobowości prawnej, a dysponentem jego środków jest Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników utworzony Fundusz Administracyjny KRUS przeznaczony jest na finansowanie kosztów obsługi ubezpieczenia społecznego rolników, z wyjątkiem kosztów pokrywanych ze środków Funduszu Składowego lub Funduszu Prewencji i Rehabilitacji.

Fundusz Administracyjny tworzy się z odpisów od Funduszu Emerytalno-Rentowego, w wysokości do 3,5% planowanych wydatków tego Funduszu, oraz od Funduszu Składowego, w wysokości do 4,5% planowanych wydatków Funduszu Składowego.

Dochody Funduszu Administracyjnego wyniosły 461.460 tys. zł (bez kwoty 22.619 tys. zł dotyczącej pokrycia amortyzacji), tj. były wyższe od planu według ustawy budżetowej o 0,1%.

Podstawową pozycją dochodów Funduszu (76%) jest odpis od Funduszu Emerytalno-Rentowego wynoszący 355.550 tys. zł. W relacji do 2001 r. kwota tego odpisu zmalała o 0,7% (2.550 tys. zł). Odpis ten jest wydatkiem Funduszu Emerytalno-Rentowego, a więc uwzględniając bardzo niski stopień samofinansowania tego funduszu praktycznie stanowi dotację z budżetu państwa.

Odpis od Funduszu Składowego wynosił 15.945 tys. zł, a pozostałe dochody obejmujące głównie refundację przez ZUS kosztów obsługi tzw. świadczeń zbiegowych oraz refundację kosztów obsługi zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych i świadczeń dla kombatantów wyniosły 94.965 tys. zł.

Wydatki Funduszu Administracyjnego ukształtowały się na poziomie 460.973 tys. zł (bez kosztów amortyzacji w kwocie 22.619 tys. zł), tj. 95,7% planu wg ustawy budżetowej. Wydatki te przeznaczone były przede wszystkim na:

- 1) wydatki bieżące – 431.440 tys. zł,
- 2) wydatki inwestycyjne – 29.480 tys. zł.

Wydatki bieżące stanowią 93,6% ogółu wydatków Funduszu. Główne pozycje wydatków bieżących to przede wszystkim:

- wynagrodzenia osobowe w wysokości 122.038 tys. zł,

- zakup usług w kwocie 207.709 tys. zł, (w tym opłaty pocztowe związane z przekazywaniem świadczeń uprawnionym w kwocie 108.145 tys. zł), który stanowił 45,1% rozchodów Funduszu Administracyjnego ogółem.

Wydatki inwestycyjne Funduszu Administracyjnego stanowiły 6,4% wszystkich wydatków Funduszu. Zrealizowane wydatki inwestycyjne stanowiły 99,5% kwoty planowanej.

6.5. Fundusz Pracy

Przychody Funduszu Pracy wyniosły 9.275.993 tys. zł i były niższe niż planowano w ustawie budżetowej o 548.607 tys. zł, tj. o 5,6%.

W ustawie budżetowej na rok 2002 dotację z budżetu państwa dla Funduszu Pracy zaplanowano w wysokości 3.634.600 tys. zł.

Wykonana dotacja stanowiła 100% planu i 39,2% ogółu wykonanych przychodów Funduszu Pracy.

Wpływy z obowiązkowej 2,45% składki na Fundusz Pracy wyniosły 5.355.706 tys. zł i stanowiły 57,7% ogółu przychodów. Były one niższe od planowanych o 574.294 tys. zł, tj. o 9,7%.

Pozostałe przychody wraz z odsetkami wyniosły 285.687 tys. zł i były o 9,9% wyższe od planowanych. Kwota ta uwzględnia także środki przekazane w 2002 r. na rachunek Funduszu Pracy przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa (195.000 tys. zł).

Wydatki Funduszu Pracy wyniosły 9.807.043 tys. zł i stanowiły 100% planu.

Wydatki na zasiłki dla bezrobotnych łącznie ze składką na ubezpieczenia społeczne wyniosły 4.268.783 tys. zł i były niższe od planowanych o 127.849 tys. zł, tj. o 2,9%.

Z kwoty tej wydatkowano na:

- wypłaty zasiłków dla bezrobotnych - 3.232.919 tys. zł,
- składki na ubezpieczenia społeczne - 1.035.864 tys. zł.

Na wysokość wydatków na zasiłki dla bezrobotnych miała wpływ wypłata mniejszej liczby zasiłków dla bezrobotnych niż zakładano w planie. W ustawie budżetowej na 2002 r. założono, że przeciętna liczba wypłaconych zasiłków dla bezrobotnych, w przeliczeniu na zasiłki podstawowe wyniesie 571 tys., a wyniosła 556,7 tys., tj. 97,5% planu.

Przeciętna wysokość zasiłku podstawowego w 2002 r. wyniosła 483,9 zł i była zgodna z planem.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec roku 2002 wyniosła 3.216.958 osób i była o 101.902 osoby, tj. o 3,3% wyższa niż w końcu 2001 r.

Stopa bezrobocia na koniec 2002 r. wyniosła 18,1 % i była o 0,6 punktu procentowego wyższa od stopy bezrobocia na koniec grudnia 2001 r.

Wydatki na zasiłki przedemerytalne i świadczenia przedemerytalne wyniosły - 4.495.682 tys. zł (w tym wypłacone zasiłki pogrzebowe - 10.206 tys. zł) i były wyższe od planowanych o 297.026 tys. zł, tj. o 7,1%.

Z kwoty tej wydatkowano:

- 2.757.520 tys. zł na zasiłki przedemerytalne - dla 350,7 tys. osób przeciętnie w roku, tj. o 45,7 tys. więcej niż planowano,
- 1.738.162 tys. zł na świadczenia przedemerytalne - dla 136,6 tys. osób przeciętnie w roku, tj. o 8,6 tys. więcej niż planowano.

Przeciętna wysokość zasiłku przedemerytalnego wyniosła 655,20 zł. Wysokość zasiłków przedemerytalnych była zróżnicowana i wynosiła od 120% do 160% zasiłku podstawowego dla bezrobotnych.

Wysokość świadczenia przedemerytalnego była także zróżnicowana i wynosiła :

- 90% kwoty emerytury określonej w decyzji organu rentowego ustalającej wysokość emerytury w celu ustalenia świadczenia przedemerytalnego, nie mniej jednak niż 120% zasiłku podstawowego dla bezrobotnych - dla osób, które nabyły prawo do świadczenia przed 1 stycznia 2002 r.,
- 80% kwoty emerytury określonej w decyzji organu rentowego ustalającej wysokość emerytury w celu ustalenia świadczenia przedemerytalnego, nie mniej jednak niż 120% i nie więcej niż 200% zasiłku podstawowego dla bezrobotnych - dla osób, które nabyły prawo do tego świadczenia po 1 stycznia 2002 r.

Przeciętna wysokość wypłacanego świadczenia przedemerytalnego w 2002 r. wyniosła 1.060,40 zł.

Na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (tj. szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, refundację wynagrodzeń i stypendia dla absolwentów, umorzenia pożyczek, przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, programy specjalne) wydatkowano 790.858 tys. zł. Wydatki te były niższe od planu po zmianach o 130.642 tys. zł, tj. o 14,2 %.

Niższe od planowanych wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu były spowodowane głównie niższymi od planowanych (o 117.137 tys. zł) wydatkami na refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne za młodocianych pracowników.

Na przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie bezrobotnych i innych uprawnionych osób przeznaczono 57.007 tys. zł (o 20.993 tys. zł mniej niż w planie po zmianach), z tego:

- na wypłatę dodatków szkoleniowych - 4.477 tys. zł,
- na koszty szkoleń - 52.530 tys. zł.

W 2002 r. sfinansowano koszty szkolenia za 51.472 osoby. Szkolenie ukończyły 43.873 osoby, a uzyskało zatrudnienie po ukończeniu szkolenia 19.575 osób (tj. 44,6%).

Przeciętny koszt szkolenia w przeliczeniu na jedną osobę wyniósł 1.020,60 zł, a przeciętny dodatek szkoleniowy (20% zasiłku podstawowego dla bezrobotnych) - 96,78 zł.

Na prace interwencyjne wydano 83.006 tys. zł, (tj. o 16.994 tys. zł mniej niż planowano), z tego na refundację:

- wynagrodzeń - 70.775 tys. zł,
- składek na ubezpieczenia społeczne - 12.231 tys. zł.

Do prac interwencyjnych skierowano 58.314 osób. Z liczby 40.874 osób, które zakończyły w 2002 r. wykonywanie pracy w ramach prac interwencyjnych, 27.795 osób, tj. 68,0% zostało zatrudnionych na dalszy okres.

Wydatki na roboty publiczne wyniosły 86.131 tys. zł i były wyższe o 36.131 tys. zł (tj. o 72,3%) niż planowano.

W ramach wydatków na roboty publiczne sfinansowano:

- wynagrodzenia - 72.377 tys. zł,
- składki na ubezpieczenia społeczne - 13.407 tys. zł,
- koszty rzeczowe - 347 tys. zł.

W ramach robót publicznych zatrudniono 34.368 osób, a z liczby 25.853 osób, które zakończyły prace w ramach robót publicznych 4.634 osoby, tj. 17,9% zostały zatrudnione na dalszy okres.

Wydatki na refundację wynagrodzeń i stypendia dla absolwentów wyniosły 227.686 tys. zł i były wyższe o 13,8% od planowanych, z tego:

- wydatki na refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne 47.709 tys. zł, (wynagrodzenia - 40.336 tys. zł, składki - 7.373 tys. zł), co stanowiło 28,9% planu,
- stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne - 179.977 tys. zł (stypendia - 137.320 tys. zł, składki - 42.657 tys. zł), co stanowiło 514,2% planu.

Aktywizacją zawodową było objętych ogółem 93.921 absolwentów, z tego subsydiowanym zatrudnieniem objęto 27.213 osób, zaś stażami 66.708 osób. Z liczby 12.416 osób objętych subsydiowanym zatrudnieniem 9.485 osób tj. 76,4% uzyskało dalsze zatrudnienie, natomiast z 30.283 absolwentów, którzy ukończyli staż - zatrudnienie uzyskało 12.406 osób, tj. 41,0%.

Umorzenia pożyczek zaciągniętych przez bezrobotnych na podjęcie działalności gospodarczej oraz przez pracodawców na utworzenie dodatkowych miejsc pracy wyniosły 35.808 tys. zł, (82,3% planu po zmianach).

Na przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników przeznaczono 292.863 tys. zł, tj. 71,4% planowanych wydatków na ten cel. Obejmują one refundację wynagrodzeń młodocianych pracowników, łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne (288.474 tys. zł) oraz dodatków i premii dla opiekunów praktyk (4.389 tys. zł). W 2002 r. zrefundowano wynagrodzenia za 209.855 młodocianych pracowników przeciętnie w roku.

Na programy specjalne wydatkowano 8.357 tys. zł, z tego:

- 5.055 tys. zł na refundację wynagrodzeń,
- 1.283 tys. zł na składki na ubezpieczenia społeczne,
- 2.019 tys. zł na inne wydatki.

Programy specjalne finansowane z Funduszu Pracy są kierowane do tzw. „grup szczególnego ryzyka”. Programami specjalnymi obejmowani są przede wszystkim długotrwale bezrobotni oraz osoby będące w okresie wypowiedzenia stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

W 2002 r. udzielono z Funduszu Pracy pożyczek w łącznej kwocie 68.110 tys. zł, z tego na:

- podjęcie działalności gospodarczej dla 2.677 bezrobotnych w kwocie 46.349 tys. zł, tj. w przeciętnej wysokości 17,3 tys. zł,
- utworzenie przez pracodawców 818 dodatkowych miejsc pracy dla bezrobotnych w kwocie 21.150 tys. zł, tj. w przeciętnej wysokości 25,9 tys. zł na utworzenie 1 miejsca pracy,

- pożyczki szkoleniowe dla 533 bezrobotnych w kwocie 611 tys. zł, tj. w przeciętnej wysokości 1,1 tys. zł.

Inne wydatki wyniosły 251.720 tys. zł, co w stosunku do planu po zmianach (288.500 tys. zł) stanowiło 87,3%.

Wydatki w kwocie 251.720 tys. zł obejmują:

- koszty wysyłki wezwań, zawiadomień, opłaty pocztowe, koszty i prowizje bankowe związane z przekazywaniem bezrobotnym należnych świadczeń oraz koszty druków niezbędnych do ustalenia prawa do tych świadczeń - 43.545 tys. zł, tj. 70,2% wydatków planowanych,
- koszty obsługi bankowej i odsetki od kredytów zaciągniętych przez Fundusz Pracy - 85.522 tys. zł, tj. 63,8% planu po zmianach,
- koszty eksploatacji systemu informatycznego urzędów pracy - 23.496 tys. zł, tj. 71,2% planu po zmianach,
- koszty opracowania centralnych i wojewódzkich informacji zawodowych oraz wyposażenia do prowadzenia orientacji i poradnictwa zawodowego, dofinansowanie działalności klubów pracy, koszty badań, analiz i ekspertyz dotyczących rynku pracy - 6.471 tys. zł, tj. 43,1% planowanych,
- wydatki inwestycyjne - 11.271 tys. zł, tj. 93,9% planu po zmianach,
- koszty poboru składek na Fundusz Pracy przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych - 26.412 tys. zł, tj. 81,3% planowanych,
- inne - 55.003 tys. zł w tym: 7 tys. zł - odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy; 12.359 tys. zł - koszty postępowania sądowego, koszty egzekucyjne i zastępstwa procesowego, dofinansowanie do oprocentowania kredytów, umorzenia odsetek od pożyczek, umorzenia nienależnie pobranych świadczeń; 821 tys. zł - składki na ubezpieczenie społeczne rolników; 34 tys. zł - wynagrodzenia członków rad zatrudnienia; 26 tys. zł – dojazdy członków rad zatrudnienia oraz bilety kredytowe; 518 tys. zł - wydatki związane z usuwaniem skutków powodzi.

Powyższa kwota wydatków obejmuje również rozliczenia z lat ubiegłych oraz odpisy aktualizujące należności w łącznej kwocie 41.238 tys. zł.

W 2002 r. zostały spłacone przez Fundusz Pracy kredyty w kwocie 904.344 tys. zł zaciągnięte w 2001 r. na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków dla bezrobotnych oraz zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych.

W 2002 r. Fundusz Pracy zaciągnął nowe kredyty na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków i świadczeń w łącznej wysokości 1.800.000 tys. zł, z czego spłata: 1.100.000 tys. zł nastąpi w 2003 r., 400.000 tys. zł w 2004 r., a 300.000 tys. zł w 2005 r.

Na koniec 2002 r. stan Funduszu wynosił (minus) 685.246 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne - 769.100 tys. zł,
- należności z tytułu udzielonych pożyczek - 192.010 tys. zł,
- zobowiązania (minus) 2.052.296 tys. zł, w tym: 1.800.000 tys. zł z tytułu zaciągniętych kredytów,
- papiery wartościowe Skarbu Państwa – udziały - 145.629 tys. zł, z tego udziały i akcje w:
 - Tarnowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. - 200 tys. zł,
 - Instytucie Promocji Małych i Średnich Przedsiębiorstw „PROMOTOR” Sp. z o.o. - 3 tys. zł,
 - Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. - 30 tys. zł,
 - „PORTA - HOTEL” Sp. z o.o. Szczecin - 4.996 tys. zł,
 - Zakładach Remontów Mechanicznych Sp. z o.o. Dąbrowa Górnicza - 6.000 tys. zł,
 - Fabryce Rowerów „Romet - Kowalewo” - 6.000 tys. zł,
 - „ETERNIT” Polsko-Austriackiej Sp. z o.o. Szczecin - 8.000 tys. zł,
 - Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej Sp. z o.o. - 20.000 tys. zł,
 - Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. - 100.000 tys. zł,
 - Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia Sp. z o.o. Dąbrowa Górnicza - 400 tys. zł.

6.6. Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych działa na podstawie ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 85 z późn. zm.).

Stan Funduszu na początek 2002 r. został zaplanowany w wysokości 1.401.905 tys. zł, a wykonany w kwocie 1.408.114 tys. zł, co stanowi 100,4% planu, w tym:

- środki pieniężne - 19.024 tys. zł (200,3% planu),
- udziały - 43.192 tys. zł (72,9% planu),
- należności z tytułu wypłaconych świadczeń - 1.663.628 tys. zł (108,3% planu),

- zobowiązania (minus) (-) 329.638 tys. zł (155,5% planu).

Przychody zaplanowane w wysokości 147.344 tys. zł, zrealizowane zostały w kwocie 124.444 tys. zł, co stanowi 84,4% planu, z tego:

- składki od pracodawców (0,08% podstawy wymiaru) – 112.562 tys. zł (89,1% planu),
- pozostałe przychody – 11.882 tys. zł (56,6% planu), w tym:
 - odsetki od lokat – 212 tys. zł (3,9% planu),
 - odsetki bankowe – 487 tys. zł (25,6% planu),
 - pozostałe odsetki – 8.808 tys. zł (64,8% planu).

Wpływy z tytułu spłaty przez pracodawców i windykacji należności Funduszu zaplanowane w wysokości 240.000 tys. zł, zrealizowano w kwocie 245.354 tys. zł, tj. 100,2% planu.

W 2002 r. dysponent Funduszu – Minister Pracy i Polityki Społecznej dokonał zmian w planie finansowym Funduszu w pozycji "wydatki bieżące" (Lp. III.2. planu w ustawie budżetowej). Zmiany te były konieczne ze względu na wypłatę odpraw pieniężnych dla zwalnianych pracowników z likwidowanych Biur Terenowych Funduszu.

Wydatki Funduszu zaplanowane w wysokości 43.048 tys. zł, zrealizowane zostały w kwocie 27.604 tys. zł, co stanowi 64,1% planu. Z tego przeznaczono na:

- wydatki bieżące – 27.047 tys. zł (70,2% planu), z tego:
 - wynagrodzenia – 13.378 tys. zł (96,2% planu po zmianach),
 - pochodne od wynagrodzeń – 2.607 tys. zł (91,6 planu po zmianach),
 - pozostałe - 11.062 tys. zł (50,8% planu po zmianach), w tym:
 - koszty poboru składki od pracodawców przez ZUS - 567 tys. zł (89,7% planu),
 - umorzenia – 1.624 tys. zł (14% planu po zmianach),
- wydatki inwestycyjne – 557 tys. zł (12,4% planu) na które złożyły się:
 - wydatki inwestycyjne własne – 332 tys. zł (7,9% planu),
 - zakupy inwestycyjne – 225 tys. zł (70,3% planu).

Nie było wypłat z tytułu „świadczeń należnych emerytom i rencistom”.

Wydatki na świadczenia pracownicze, mieszczące się w należnościach Funduszu, zaplanowane w wysokości 403.059 tys. zł, zrealizowane zostały w kwocie 493.100 tys. zł, co stanowi 122,3% planu i dotyczyły:

- jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych – 25 tys. zł (dla 11 osób, średnio po 2.281 zł) – 13,2% planu,
- wynagrodzeń za pracę – 135.407 tys. zł (dla 125.843 osób, średnio po 1.076 zł) – 130,7% planu,
- składek na ubezpieczenia społeczne należnych od pracodawcy i pracownika – 39.531 tys. zł (dla 94.015 osób, średnio po 421 zł) – 239,2% planu,
- ekwiwalentów pieniężnych za urlop wypoczynkowy – 18.946 tys. zł (dla 29.759 osób, średnio po 637 zł) – 138,2% planu,
- odszkodowań za skrócony okres wypowiedzenia – 23.347 tys. zł (dla 9.677 osób, średnio po 2.413 zł) – 96,6% planu,
- odpraw pieniężnych z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy – 176.467 tys. zł (dla 61.882 osób, średnio po 2.852 zł) – 116% planu,
- odszkodowań za okres wypowiedzenia – 99.345 tys. zł (dla 33.021 osób, średnio po 3.009 zł) – 163,7% planu,
- pozostałych tytułów - 36 tys. zł - 1.800% planu.

Dokonanie w 2002 r. wypłat świadczeń z Funduszu było możliwe przy udziale zaciągniętego w październiku 2002 r. kredytu bankowego w wysokości 150.000 tys. zł.

Stan Funduszu na koniec 2002 r. zaplanowano w wysokości 1.506.201 tys. zł, a wykonano w kwocie 1.504.954 tys. zł, co stanowi 99,9% planu, w tym:

- środki pieniężne - 18.598 tys. zł (213,8% planu),
- udziały - 44.379 tys. zł (64,1% planu),
- należności z tytułu wypłaconych świadczeń (bez kwoty odsetek od należności nie zapłaconych w terminie – 177.985 tys. zł) - 1.879.591 tys. zł (111,6% planu), w tym:
 - z tytułu udzielonych pożyczek – 1.877.744 tys. zł (111,5% planu),
- zobowiązania (minus) – 449.271 tys. zł (166,8% planu), w tym kwota kredytu 150.000 tys. zł.

6.7. Państwowy Fundusz Kombatantów

Przychody Funduszu w 2002 r. wyniosły 88.093 tys. zł i były wyższe o 588 tys. zł, tj. o 0,7% od planu.

Głównym źródłem przychodów była dotacja budżetowa, którą wykonano w wysokości 88.005 tys. zł, tj. w kwocie o 700 tys. zł (o 0,8%) wyższej od określonej w planie finansowym Funduszu, stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.

Powyższe wykonanie dotacji wiąże się ze zwiększeniem decyzją Ministra Finansów dotacji ujętej w planie finansowym Funduszu (zgodnie z zarządzeniem Nr 58 Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie przyznania Kierownikowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, z ogólnej rezerwy budżetowej, środków finansowych w kwocie 700 tys. zł z przeznaczeniem na udzielenie pomocy socjalnej dla kombatantów).

Pozostałe przychody wyniosły 88 tys. zł (44,0% planu), z tego: wpływy z odsetek bankowych od środków gromadzonych na rachunku Funduszu - 61 tys. zł (30,5% planu) i inne przychody (zwrot nie wykorzystanej w 2001 r. dotacji na pomoc społeczną i koszty jej realizacji) - 27 tys. zł.

Wydatki Funduszu wyniosły 171.349 tys. zł i były wyższe od planowanych o 4.827 tys. zł, tj. o 2,9%.

Decyzją Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych - za zgodą ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego - w planie wydatków zostały dokonane zmiany polegające: na przeniesieniu kwoty 1.800 tys. zł z wydatków bieżących przewidzianych na refundację zniżki w opłacaniu składek na ubezpieczenie obowiązkowe pojazdów samochodowych na wydatki inwestycyjne oraz na przeniesieniu kwoty 53 tys. zł z pozostałych wydatków na wydatki administracyjne związane z realizacją pomocy społecznej.

Wydatki Funduszu przeznaczono na:

- pomoc społeczną dla kombatantów i innych osób uprawnionych - 1.055 tys. zł (297,2% planu). Taki wzrost wydatków wiąże się z przeznaczeniem na pomoc dla kombatantów dodatkowych środków finansowych z ogólnej rezerwy budżetowej w wysokości 700 tys. zł. Środki na pomoc pieniężną przeznaczone zostały głównie na zapomogi jednorazowe. Udzielono 2.938 zapomóg, w tym 780 zapomóg udzielono na podstawie indywidualnych decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- wydatki bieżące – 169.231 tys. zł (103,0% planu po zmianach), z tego na:

- refundację Dyrekcjom Okręgowym Poczty Polskiej kosztów związanych z korzystaniem przez kombatanatów i inne osoby uprawnione ze zwolnienia z abonamentowych opłat telewizyjnych i radiowych oraz na indywidualną refundację tych kosztów kombatanom, którym wstrzymano wykonanie decyzji o pozbawieniu uprawnień kombatanckich - 39.160 tys. zł (100,0% planu). Liczba osób korzystających ze zwolnienia wyniosła w I półroczu 2002 r. - 234.900 osób, zaś w II półroczu - 227.800 osób, a z indywidualnych refundacji skorzystało 97 osób,
- refundację Telekomunikacji Polskiej SA i innym firmom telekomunikacyjnym kosztów związanych ze zwolnieniem kombatanatów i innych osób uprawnionych z opłat za 20 telefonicznych jednostek licznikowych miesięcznie i korzystanie przez nich z 50% ulgi za abonament telefoniczny - 123.142 tys. zł (102,8% planu),
- refundację udzielonej przez firmy ubezpieczeniowe kombatanatom i innym osobom uprawnionym 50% zniżki w opłacaniu składek na ubezpieczenie obowiązkowe pojazdów samochodowych - 5.166 tys. zł (96,7% planu po zmianach),
- koszty administracyjne związane z realizacją pomocy społecznej - 48 tys. zł (90,6% planu po zmianach),
- pozostałe wydatki związane: z tworzeniem przez Radio Lublin SA zbiorów „Historii mówionej” oraz opłaceniem kosztów bankowych za prowadzenie rachunku Państwowego Funduszu Kombatanatów - 12 tys. zł (25,5% planu po zmianach),
- odsetki związane z nieterminową płatnością faktur i koszty postępowania sądowego - 1.703 tys. zł (z tego: odsetki -1.672 tys. zł oraz koszty sądowe - 31 tys. zł),
- wydatki inwestycyjne - 1.063 tys. zł. Wydatki inwestycyjne zostały przeznaczone na dofinansowanie inwestycji prowadzonych w Domach Pomocy Społecznej „Dom Kombatananta” w: Miechowie (813 tys. zł, w tym 13 tys. zł odsetki), Biłgoraju (200 tys. zł) i Bytomiu (50 tys. zł). Ponadto z zaplanowanych wydatków inwestycyjnych zostało spłacone zobowiązanie wobec Starostwa Powiatowego w Legionowie w kwocie 750 tys. zł.

Stan Funduszu na początek 2002 r. wyniósł (-27.933 tys. zł), w tym: środki pieniężne - 862 tys. zł, zobowiązania (-28.814 tys. zł).

Stan Funduszu na koniec 2002 r. wyniósł (-111.189 tys. zł), w tym: środki pieniężne - 795 tys. zł, a zobowiązania (-111.984 tys. zł). Zobowiązania powstały głównie w związku z niezapłaconymi fakturami z tytułu refundacji ulg kombatanckich za abonament telefoniczny i zwolnienia za 20 telefonicznych jednostek licznikowych miesięcznie - 72.568 tys. zł oraz zwolnienia z abonamentowych opłat telewizyjnych i radiowych - 39.134 tys. zł.

6.8. Fundusz Alimentacyjny

Fundusz Alimentacyjny został utworzony ustawą z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz.U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200 z późn. zmianami). Nie posiada on osobowości prawnej, a dysponentem środków Funduszu jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zadaniem Funduszu jest wypłacanie świadczeń pieniężnych dla dzieci i innych osób uprawnionych w przypadku niemożności uzyskania świadczeń alimentacyjnych od osoby zobowiązanej. Zgodnie z ustawą świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego przysługuje osobie, dla której alimenty zostały ustalone tytułem egzekucyjnym pochodzącym z sądu, jeżeli egzekucja tych alimentów okazała się bezskuteczna całkowicie lub częściowo.

Źródłami przychodów Funduszu są należności ściągnięte od osób zobowiązanych do alimentacji, dotacje z budżetu państwa i dobrowolne wpłaty.

W 2002 r. przychody Funduszu Alimentacyjnego (wg wpływów) zostały zrealizowane w wysokości 1.492.482 tys. zł (w kwocie tej dodatkowo zostało uwzględnione odsetki w wysokości 629 tys. zł i zwrot nienależnie pobranych świadczeń w wysokości 5.868 tys. zł). Podstawową pozycję dochodów (88,2%) stanowi dotacja z budżetu państwa, która wyniosła 1.316.421 tys. zł, tj. w kwocie o 105.819 tys. zł większej od przewidzianej w ustawie budżetowej (więcej o 8,7%), natomiast zgodnie z planem po zmianach. Ustalona w ustawie budżetowej na 2002 r. wysokość dotacji dla Funduszu w kwocie 1.210.602 tys. zł została uchwałą Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nr 151/2002 z dnia 19 listopada 2002 r. zwiększona o 60.530 tys. zł, tj. do kwoty 1.271.132 tys. zł. Źródłem zwiększenia dotacji dla Funduszu było zmniejszenie wydatków budżetowych przeznaczonych na opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby pobierające zasiłek macierzyński oraz za osoby niepełnosprawne. Powyższą zmianę Zarząd ZUS podjął z upoważnienia art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych. Zwiększone w wyniku tej decyzji środki Funduszu Alimentacyjnego okazały się jednak niewystarczające na realizację ustawy o funduszu alimentacyjnym w 2002 r., dlatego Minister Finansów dokonał zwiększenia dotacji dla Funduszu o dalsze 45.289 tys. zł, tj. do łącznej wysokości 1.316.421 tys. zł. Podjęcie takiej decyzji przez Ministra Finansów było możliwe na podstawie Opinii nr 47 Komisji Finansów Publicznych w sprawie utworzenia nowej rezerwy celowej, uchwalonej przez Komisję Sejmową na posiedzeniu w dniu 17 grudnia 2002 r.

Konieczność zwiększenia środków Funduszu z dotacji budżetowej zaistniała głównie w związku z wyższymi niż planowano wydatkami na świadczenia alimentacyjne, spowodowanymi znacznie większą niż zakładano w planie przeciętną miesięczną liczbą osób uprawnionych do świadczeń.

Wpływy ściągnięte od osób zobowiązanych do alimentacji w 2002 r. wyniosły 169.564 tys. zł (tj. 99,6% planu i 100,5% w stosunku do 2001 r.). Wskaźnik pokrycia wydatków na świadczenia alimentacyjne wpływami od osób zobowiązanych do alimentacji wyniósł w 2002 r. 12%, przy planowanej ściągalności w ustawie budżetowej na poziomie 13%.

Wydatki Funduszu w 2002 r. kształtowały się na poziomie 1.492.816 tys. zł i stanowiły 107,8 % planu. W relacji do 2001 r. wydatki Funduszu wzrosły o 15,5 %.

Na świadczenia alimentacyjne wydano w 2002 r. kwotę 1.417.316 tys. zł, czyli o 107.604 tys. zł więcej niż wynosił plan wg ustawy (tj. o 8,2 %), zaś o 16,1% więcej niż w 2001 r. Świadczenia alimentacyjne w roku 2002 pobierało przeciętnie miesięcznie 496,7 tys. osób (o 47,8 tys. więcej niż planowano), a przeciętna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 224,86 zł. W porównaniu do 2001 r. przeciętna wysokość świadczenia alimentacyjnego wzrosła o 9,1%. Na wzrost przeciętnej wysokości świadczeń wpływ miało występowanie osób uprawnionych do sądu o podwyższenie wysokości alimentów oraz podwyższenie górnej granicy świadczeń wypłacanych z Funduszu.

Wydatki bieżące obejmowały koszty obsługi Funduszu ponoszone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, które rozlicza się proporcjonalnie do liczby świadczeniobiorców. W 2002 r. wydatki te wynosiły 75.500 tys. zł, tj. 100% kwoty planowanej.

Stan Funduszu Alimentacyjnego na 31 grudnia 2002 r. wynosił 5.887.583 tys. zł, w tym środki pieniężne - 11.719 tys. zł, zaś należności w kwocie 5.876.352 tys. zł.

6.9. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Przychody Funduszu w 2002 r. wyniosły 1.632.460 tys. zł i były wyższe o 88.076 tys. zł, tj. o 5,7% od planu.

Na kwotę przychodów złożyły się:

- wpłaty zakładów pracy w wysokości 1.487.053 tys. zł, tj. 97,0% planu,
- przelewy redystrybucyjne (zwroty od jednostek samorządu terytorialnego niewykorzystanych środków z okresów poprzednich przekazanych przez Prezesa Zarządu PFRON na realizację zadań z zakresu zatrudniania i rehabilitacji osób niepełnosprawnych) w wysokości 10.632 tys. zł (142,5% planu),
- pozostałe przychody w wysokości 134.775 tys. zł (dwudziestodwukrotnie wyższe od planu), w tym:

- odsetki od nieterminowych wpłat zakładów pracy - 72.506 tys. zł (siedmiokrotnie wyższe od planu),
- pozostałe odsetki (od środków na rachunkach bankowych, lokat terminowych, dyskonta bonów skarbowych i inne) - 26.840 tys. zł,
- wpływy z różnych tytułów - 40.103 tys. zł. Kwota ta uwzględnia m. in. dokonane w 2002 r. umorzenia wpłat na PFRON w wysokości 70.040 tys. zł oraz wpływy z tytułu opłat restrukturyzacyjnych w wysokości 35.128 tys. zł,
- dywidendy i kwoty uzyskane ze zbycia praw majątkowych - (- 5.456 tys. zł).

Wydatki Funduszu zostały zaplanowane w kwocie 1.562.986 tys. zł, z tego: dotacje na realizację zadań bieżących - 680.935 tys. zł, transfery na rzecz ludności - 18.713 tys. zł, wydatki bieżące własne - 133.305 tys. zł, wydatki inwestycyjne - 102.814 tys. zł, przelewy redystrybucyjne (środki przekazane przez Prezesa Zarządu PFRON jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu zatrudniania i rehabilitacji osób niepełnosprawnych) - 627.219 tys. zł.

Za zgodą Ministra Pracy i Polityki Społecznej zostały dokonane zmiany w planie wydatków Funduszu w poszczególnych pozycjach wydatków oraz w wydatkach ogółem.

Planowane wydatki ogółem zostały zmniejszone o 30.303 tys. zł, tj. o 1,9% i zostały ustalone w wysokości 1.532.683 tys. zł.

Zmniejszony został plan wydatków o 50.088 tys. zł (o 7,6%) w następujących pozycjach:

- dotacje na realizację zadań bieżących - o 49.230 tys. zł (o 7,2%), z tego: dotacje dla jednostek sektora finansów publicznych - o 16.493 tys. zł, dotacje dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych - o 32.737 tys. zł,
- transfery na rzecz ludności - o 858 tys. zł (o 4,6%),

Równocześnie został zwiększony plan wydatków o 19.785 tys. zł (o 8,4%) w następujących pozycjach:

- wydatki bieżące własne - o 4.184 tys. zł (o 3,1%),
- wydatki inwestycyjne - o 15.601 tys. zł (o 15,2%), przy czym dotacje dla sektora finansów publicznych zwiększono o 21.006 tys. zł, natomiast dotacje dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych zmniejszono o 5.405 tys. zł.

Wydatki Funduszu wyniosły 1.420.913 tys. zł i były niższe o 111.770 tys. zł, tj. o 7,3% od planu po zmianach, z tego:

- dotacje na realizację zadań bieżących - 571.421 tys. zł (90,5% planu po zmianach),

- transfery na rzecz ludności - 10.890 tys. zł (61,0% planu po zmianach),
- wydatki bieżące własne - 175.924 tys. zł (128,0% planu po zmianach),
- wydatki inwestycyjne - 87.836 tys. zł (74,2% planu po zmianach),
- przelewy redystrybucyjne - 574.851 tys. zł (91,7% planu po zmianach),
- różne przelewy - minus 8 tys. zł. Wydatki te nie były planowane i wynikają z rozliczenia przez zakłady pracy chronionej subwencji z lat ubiegłych.

Dotacje na realizację zadań bieżących przeznaczono dla:

- jednostek sektora finansów publicznych - 4.095 tys. zł (86,9% planu po zmianach), w tym na: dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej - 1.387 tys. zł (99,8% planu po zmianach), programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą - 1.265 tys. zł (90,7% planu po zmianach), programy samorządowe - 508 tys. zł (64,5% planu po zmianach),
- jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych - 567.325 tys. zł (90,5% planu po zmianach) w tym na:
 - finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne i chorobowe), należnych od osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej, a także na finansowanie składki na ubezpieczenie wypadkowe należnej od ww. pracodawców oraz składki na ubezpieczenie emerytalne należnej od osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zatrudnionych w zakładach zatrudniających mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy - 337.344 tys. zł (95,3% planu po zmianach),
 - dofinansowanie lub refundację części wynagrodzeń osób niepełnosprawnych chorych psychicznie, upośledzonych umysłowo lub chorych na epilepsję zatrudnionych w zakładach pracy chronionej - 90.730 tys. zł (96,3% planu po zmianach). Dofinansowaniem objęto wynagrodzenia 17.286 osób zatrudnionych na 15.640 etatach w 1.161 zakładach pracy chronionej,
 - dofinansowanie w wysokości do 50% oprocentowania kredytów bankowych zaciągniętych przez zakłady pracy chronionej - 63.738 tys. zł (63,7% planu po zmianach). Z dofinansowania skorzystało 1.610 zakładów pracy chronionej, w których zatrudnionych było ok. 100 tys. osób niepełnosprawnych,
 - programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą - 56.360 tys. zł (97,9% planu po zmianach),

- dofinansowanie tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej - 10.523 tys. zł (100,1% planu po zmianach),
- umorzenia pożyczek udzielonych zakładom pracy chronionej - 5.284 tys. zł (72,6% planu po zmianach).

Transfery na rzecz ludności przeznaczono na:

- programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą - 6.374 tys. zł (95,4% planu po zmianach),
- umorzenia pożyczek udzielanych osobom fizycznym w ramach programów zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą - 3.214 tys. zł (33,7% planu po zmianach),
- nagrody i wydatki osobowe nie zaliczone do wynagrodzeń (m. in. wynagrodzenia radców prawnych, zasądzone odszkodowania w sprawach ze stosunku pracy, odprawy wypłacane pracownikom zwalnianym w przyczyn dotyczących pracodawcy) oraz różne wydatki na rzecz osób fizycznych (wynagrodzenia Rady Nadzorczej) - 1.302 tys. zł (79,9% planu po zmianach).

Wydatki bieżące własne zostały przeznaczone na:

- wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń - 44.053 tys. zł (99,0% planu po zmianach). Przeciętne zatrudnienie w Biurze i Oddziałach PFRON wyniosło 743,5 etatów, przeciętne wynagrodzenie osobowe - 4.130 zł, zaś przeciętne wynagrodzenie osobowe bez dodatkowego wynagrodzenia rocznego - 3.793 zł,
- pozostałe wydatki - 131.871 tys. zł (141,8% planu po zmianach). Wydatki zostały poniesione m.in. na: zakup usług, zakup materiałów i wyposażenia, energii, podróże służbowe krajowe, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, różne opłaty i składki, koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego oraz utworzone rezerwy na należności wątpliwe z tytułu wpłat na PFRON, udzielonych pożyczek, zarachowanych odsetek i innych należności. Tak wysokie wykonanie pozostałych wydatków było związane z utworzeniem rezerwy na należności wątpliwe w kwocie 114.502 tys. zł, tj. o 50,7% wyższej od planu po zmianach.

Wydatki inwestycyjne przeznaczone zostały na:

- wydatki inwestycyjne własne i zakupy inwestycyjne własne - 12.438 tys. zł (76,0% planu), w tym głównie na: instalację serwera - 3.538 tys. zł, elektroniczny system informacyjny "Computerland" - 3.294 tys. zł, modernizację systemu komputerowego "Doctor Q" - 1.288 tys. zł,
- dotacje inwestycyjne - 75.399 tys. zł (73,9% planu po zmianach).

Z kwoty na dotacje inwestycyjne przeznaczono - 40.244 tys. zł (90,5% planu po zmianach) dla sektora finansów publicznych, w tym na: programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą - 17.477 tys. zł, programy samorządowe - 11.155 tys. zł, dofinansowanie budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów rehabilitacyjnych - 9.463 tys. zł.

Na dotacje inwestycyjne dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych przeznaczono - 35.154 tys. zł (61,0% planu po zmianach), w tym: na dofinansowanie budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów rehabilitacyjnych - 15.519 tys. zł, na utrzymanie zagrożonych likwidacją miejsc pracy - 13.567 tys. zł, na dofinansowanie zakładów aktywności zawodowej - 4.002 tys. zł na programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą - 1.065 tys. zł.

Wykonane przelewy redystrybucyjne są środkami przekazanymi przez Prezesa Zarządu Funduszu do dyspozycji samorządów na realizację zadań z zakresu zatrudniania i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Środki przekazane samorządom zostały przeznaczone przede wszystkim na:

- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej - 169.533 tys. zł (100,1% planu po zmianach). Przekazane środki zostały przez samorządy wykorzystane w kwocie 168.343 tys. zł; w 401 warsztatach utworzonych w latach poprzednich dofinansowano rehabilitację 12.146 osób,
- zwrot pracodawcom kosztów organizacji nowych stanowisk pracy lub przystosowania istniejących stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych - 140.918 tys. zł (87,5% planu po zmianach). Samorządy wykorzystały kwotę 136.172 tys. zł, utworzono 5.925 stanowisk pracy; średni koszt utworzenia jednego stanowiska wyniósł 22.983 zł,
- zwrot pracodawcom kosztów wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach pracy utworzonych w 2002 r. i w latach ubiegłych oraz składek na ubezpieczenia społeczne należnych od pracodawcy od tych wynagrodzeń - 149.022 tys. zł (85,2% planu po zmianach). Samorządy wykorzystały kwotę 142.368 tys. zł. Refundacją objęto wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne 33.202 zatrudnionych osób niepełnosprawnych, z tego: na nowych stanowiskach pracy - 6.274 osoby niepełnosprawne, na podstawie umów z lat ubiegłych - 26.928 osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych - 50.677 tys. zł (98,4% planu po zmianach). Samorządy wykorzystały kwotę 49.339 tys. zł; z dofinansowania skorzystało 100.378 osób,

- udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej - 14.584 tys. zł (83,4% planu po zmianach). Samorządy wykorzystały na to zadanie kwotę 14.117 tys. zł, wypłaconych zostało 568 pożyczek, przeciętna pożyczka wyniosła 24.854 zł,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym - 31.220 tys. zł (98,0% planu po zmianach). Samorządy wykorzystały na to zadanie kwotę 30.354 tys. zł,
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego przez osobę niepełnosprawną prowadzącą działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne na kontynuację tej działalności - 44 tys. zł (26,8% planu po zmianach). Na to dofinansowanie samorządy przeznaczył kwotę 31 tys. zł na rzecz 34 osób niepełnosprawnych.
- koszty obsługi zadań realizowanych przez samorządy powiatowe - 11.275 tys. zł (91,7% planu po zmianach).

Niewykorzystane przez samorządy środki są zwracane na rachunek Funduszu i zarachowywane na przychody Funduszu.

Stan Funduszu na początek 2002 roku wyniósł 1.240.283 tys. zł, w tym: środki pieniężne - 53.403 tys. zł, papiery wartościowe Skarbu Państwa - 77.778 tys. zł, należności - 1.570.226 tys. zł, zobowiązania - (- 544.118 tys. zł).

Stan Funduszu na koniec 2002 roku wyniósł 1.425.717 tys. zł, w tym: środki pieniężne - 44.273 tys. zł, papiery wartościowe Skarbu Państwa - 95.442 tys. zł, należności - 1.810.872 tys. zł, zobowiązania - (- 590.335 tys. zł).

6.10. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Przychodami Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej są głównie wpływy z opłat i kar za korzystanie ze środowiska oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, a także wpływy z opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych oraz dochody z działalności pożyczkowej i kapitałowej.

Przychody Narodowego Funduszu w 2002 r. wyniosły 843.322,8 tys. zł, co stanowi 107,4% wykonania planu oraz spadek w stosunku do wykonania 2001 r. o 11,0%. Realizacja poszczególnych głównych tytułów przychodów przedstawiała się następująco:

- 1) przychody z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska wyniosły 393.497 tys. zł, tj. stanowiły 100,1% planu i były o 2,7% wyższe w stosunku do wykonania roku ubiegłego;

- 2) przychody z tytułu opłat za wydobycie kopalin na podstawie prawa geologicznego i górniczego wyniosły 140.339,9 tys. zł i były o 12,2% wyższe od planowanych oraz o 10,8% wyższe w stosunku do wykonania roku ubiegłego;
- 3) pozostałe przychody wyniosły 309.485,9 tys. zł, tj. 115,9% planowanej kwoty i były o 29,3% niższe w stosunku do roku ubiegłego;

Wydatki Narodowego Funduszu w 2002 r. wyniosły 730.224,6 tys. zł, co stanowi 95,2% wykonania planu oraz zmniejszenie zakresu udzielanej pomocy bezzwrotnej o 16,9% w stosunku do 2001 r.

Ze środków Narodowego Funduszu udzielono w 2002 r. pomocy bezzwrotnej w formie dotacji i dopłat do kredytów preferencyjnych - w wysokości 636.325 tys. zł (bez wydatków własnych), które przeznaczono na :

- 1) dotacje inwestycyjne - 452.760,2 tys. zł,
- 2) dotacje na realizację zadań bieżących - 183.564,8 tys. zł.

Zgodnie z art. 99 ust. 2 ustawy o finansach publicznych dokonano przesunięć w planie finansowym Narodowego Funduszu na 2002 rok w stosunku do wielkości przyjętych w ustawie budżetowej na rok 2002. Planowana w ustawie budżetowej kwota dotacji inwestycyjnych została zmniejszona z 477.510 tys. zł do 473.200 tys. zł, tj. o 4.310 tys. zł. Zmniejszono także koszty finansowe o kwotę 2.000 tys. zł (z 66.700 tys. zł do kwoty 64.700 tys. zł) w pozostałych wydatkach bieżących (własnych). Jednocześnie zwiększono dotacje na realizację zadań bieżących o kwotę 6.310 tys. zł (z 180.000 tys. zł do kwoty 186.310 tys. zł).

Wśród wielu zadań dofinansowanych środkami Narodowego Funduszu do najważniejszych zadań należą wskazane przez Ministra Środowiska przedsięwzięcia z zakresu:

- gospodarki wodnej w wysokości - 89.555 tys. zł,
- inwestycji z w parkach narodowych - 10.179 tys. zł,
- opracowania charakterystyk hydrologicznych i meteorologicznych - 27.475 tys. zł.

Natomiast przyjęte w ustawie budżetowej na rok 2002 wydatki na roboty likwidacyjne i rekultywacyjne terenów górnictwa siarki w Tarnobrzesckim, Staszowskim i Lubaczowskim Zagłębiu Siarkowym w wysokości 96.000 tys. zł, zostały wykonane w wysokości 95.476,2 tys. zł.

Wydatki bieżące (własne) związane z kosztami utrzymania Rady Nadzorczej i Biura Narodowego Funduszu wraz z kosztami finansowymi i pozostałymi operacyjnymi wyniosły w 2002 r. - 93.899,6 tys. zł, tj. 87,3% planowanej kwoty i o 58,8% poniżej wykonania

2001 r.; w tym wynagrodzenia wraz ze składkami od wynagrodzeń wyniosły 24.942,4 tys. zł, tj. 96,3% planowanej kwoty i o 0,2 % poniżej wykonania 2001r.

Stan funduszu zwiększył się z 4.519.280,4 tys. zł na początek roku do 4.633.987,1 tys. zł na koniec 2002 r., tj. o 114.706,7 tys. zł, czyli o 1,5%. Na osiągnięty stan funduszu składały się:

- środki pieniężne - 168.382 tys. zł,
- papiery wartościowe Skarbu Państwa - 43.978 tys. zł,
- należności z tytułu udzielonych pożyczek - 4.197.775tys. zł,
- zobowiązania (minus) - 61.818 tys. zł.

6.11. Państwowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Państwowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym działa na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Od 2002 r. plan finansowy Państwowego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym ujmuje plany finansowe funduszu centralnego, funduszy wojewódzkich i powiatowych.

Środkami Funduszu w roku 2002 dysponowali: Główny Geodeta Kraju (w zakresie funduszu centralnego), marszałkowie województw (w zakresie funduszy wojewódzkich) i starostowie (w zakresie funduszy powiatowych).

W 2002 r. przychody Funduszu wyniosły 168.132 tys. zł (tj. 108,2% przychodów zaplanowanych w ustawie budżetowej na rok 2002), z tego:

- wpływy z usług - 137.626 tys. zł,
- wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych - 813 tys. zł,
- wpływy z różnych opłat - 13.104 tys. zł,
- wpływy z różnych dochodów - 1.090 tys. zł,
- pozostałe - 15.499 tys. zł.

Wydatki Funduszu zrealizowane zostały w wysokości 182.048 tys. zł (tj. 101,0% planu po zmianach), w tym:

- 1) wydatki bieżące 139.941 tys. zł, z tego:

- zakup materiałów - 13.105 tys. zł,
- zakup usług remontowych - 5.217 tys. zł,
- zakup usług pozostałych - 121.619 tys. zł,

2) wydatki inwestycyjne - 32.791 tys. zł,

3) pozostałe wydatki - 9.316 tys. zł.

Stan Funduszu na początek 2002 r. wynosił 151.185 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne - 142.763 tys. zł,
- należności - 23.234 tys. zł,
- pozostałe środki obrotowe - 776 tys. zł,
- zobowiązania - (- 15.589 tys. zł).

Stan Funduszu na koniec 2002 r. wynosił 137.269 tys. zł, z tego:

- środki pieniężne - 129.377 tys. zł,
- należności - 21.270 tys. zł,
- pozostałe środki obrotowe - 734 tys. zł,
- zobowiązania - (- 14.112 tys. zł).

6.12. Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Zrealizowane przychody centralnego FOGR w 2002 roku wyniosły 18.495 tys. zł i były o 4.936 tys. zł (36,4%) wyższe od planowanych, z tego:

- wpłaty z terenowych FOGR stanowiące 20% zgromadzonych dochodów tych funduszy w wysokości 18.364 tys. zł, tj. 135,4% kwoty planowanej,
- odsetki bankowe w wysokości 131 tys. zł.

Zrealizowane wyższe przychody centralnego FOGR w 2002 roku w stosunku do wielkości planowanych wynikały ze zwiększenia w 2002 roku dochodów terenowych FOGR, na co miały wpływ:

- 1) wyłączenia gruntów rolnych z produkcji pod realizację dużych inwestycji na terenie kraju m.in. w związku z budową dróg szybkiego ruchu i obwodnic miast, co powodowało uiszczenie na rachunki terenowych funduszy kilku województw opłat z tytułu ich wyłączenia. Na etapie sporządzania projektu planu bardzo często nie można ustalić, czy inwestor takich inwestycji rozpocznie ich realizację w danym roku, czy też zrezygnuje z jej realizacji. W związku z tym wzrost dochodów terenowych funduszy spowodowany

wcześniejszym, w stosunku do założeń rozpoczęciem realizacji inwestycji na gruntach objętych ochroną, powodował równocześnie wzrost przychodów centralnego FOGR,

- 2) zmiany cen ziarna żyta, stosowanych do wymierzania podatku rolnego, stanowiących podstawę do wyliczania wysokości należności i opłat rocznych wymierzanych z tytułu wyłączania gruntów rolnych z produkcji rolniczej, które trudno przewidzieć na etapie opracowywania projektu planu finansowego,
- 3) zwiększenie przez starostów dyscypliny w realizacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, dotyczących naliczania należności i opłat rocznych z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji.

Wydatki centralnego FOGR wykonane zostały w kwocie 17.995 tys. zł wobec 14.349 tys. zł planowanych, z przeznaczeniem głównie na zasilenie terenowych FOGR.

W 2002 roku zasilenia terenowych FOGR były kierowane przede wszystkim do województw o niskich dochodach, a o dużych potrzebach w zakresie budowy i modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych oraz rekultywacji gruntów (lubelskie, podlaskie, pomorskie, podkarpackie).

Na koniec 2002 roku stan środków pieniężnych na rachunku bankowym centralnego FOGR wynosił 195 tys. zł, w tym z tytułu odsetek od środków na rachunku bankowym funduszu w kwocie 131 tys. zł, naliczonych przez bank na dzień 31.12.2002 r.

6.13. Fundusz Promocji Twórczości

Fundusz Promocji Twórczości jest państwowym funduszem celowym utworzonym na mocy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Nie posiada on osobowości prawnej. Dysponentem Funduszu jest Minister Kultury.

Źródłem dochodów Funduszu są:

- wpływy od producentów i wydawców ze sprzedaży egzemplarzy utworów literackich, muzycznych, plastycznych i kartograficznych, których czas ochrony autorskich praw majątkowych upłynął,
- wpływy z tytułu kwot zasądzonych w procesach o naruszenie autorskich praw majątkowych,
- dobrowolne wpłaty, zapisy i darowizny.

Stan środków obrotowych na początek roku wyniósł 590 tys. zł. Przychody stanowiły 461 tys. zł i w stosunku do kwoty zaplanowanej w ustawie budżetowej na rok 2002 były niższe o 339 tys. zł, tj. o 42,4%. Niska realizacja wpływów była konsekwencją uchylania się

edytorów od uiszczania wpłat na rzecz Funduszu, przy jednoczesnym braku ustawowych regulacji prawnych pozwalających dysponentowi Funduszu na skuteczne egzekwowanie należności od tych podmiotów. Znowelizowana z dniem 1 stycznia 2003 r. ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych wyposażyła Ministra Kultury w instrumenty prawne stwarzające możliwość efektywnej egzekucji należności Funduszu.

Wydatki Funduszu zrealizowano w kwocie 699 tys. zł, tj. na poziomie 88,1% planu. Stan środków obrotowych na koniec roku wyniósł 352 tys. zł.

Ze środków Funduszu przyznano:

- 54 stypendia twórcze w dziedzinie literatury, muzyki i plastyki – 531 tys. zł,
- 25 jednorazowych zapomóg dla twórców – 84 tys. zł,
- dotacje do 11 wydań utworów – 83 tys. zł.